

N:o 56.

Af herr **J. J. Byström**, om anslag af 10,000 kronor till understöd åt mindre bemedlade landskommuner för anställande af barnmorska.

I det ännu gällande reglementet af den 28 november 1856 för rikets barnmorskor stadgar § 27: »Utan i nödfall eller då läkare eller examinerad barnmorska icke kan erhållas, må icke annan person låta begagna sig till förrättande af förlossning».

Och § 32 säger: »Den, som, utom i nödfall eller då läkare eller examinerad barnmorska icke är att tillgå, till förlossnings förrättande begagnar oexaminerad person, böte sju riksdaler 50 öre riksmünt».

Af dessa paragrafer i Kungl. Maj:ts reglemente framgår tydligt nog syftet, att vid alla förlossningar inom riket sakkunnigt examineradt biträde skall finnas att tillgå och äfven begagnas. Denna mening hos vederbörande är för öfrigt af vida äldre data, ty redan 1712 utfärdades den 9 maj från Stockholms rådhus en kungörelse, »att den, som utom de barnmorskor, hvilka vederbörligen äro examinerade och däröfver hafva att uppvisa Magistratens skriftliga bevis under hvad förevändning det ock vara må, befinnes såsom barnmorska låta tinga och bruka sig till barnsängshustrus förlossning, skall vara förfallen till 20 daler silfvermynts böter, eller i brist af böterna corporalt straff.» — — — Denna kungörelse från Stockholms rådhus förnyades och inskräftes genom en ny dylik af den 22 november 1740.

I ett »reglemente för jordegummorna» i hela riket af den 14 oktober 1777 stadgades äfven i §§ 9—10, att »ingen förutan edsvuren och privilegierad jordegumma skall, utan i högsta nödfall,³ eller då ingen sådan kan eller hinner vara tillstädes, understå sig att sig till barnmorska tinga och bruka låta eller hustru förlossa vid 20 daler silfvermynts böter till deras fattigkassa eller 14 dagars fängelse, om hon ej orkar böta».

Men bristen på privilegierad barnmorska gjorde, att denna paragraf i reglementet icke kunde tillämpas, hvarför den genom en skrivelse från Kungl. Maj:t till collegium medicum den 3 april 1780 med anledning af bondeståndets vid den föregående riksdagen gjorda framställning upphäfdes.

Af det sagda framgår emellertid, att det är en mer än hundraårig mening hos höga vederbörande, att vid förlossningarna inom riket sakkunnigt examineradt biträde skall vara att tillgå. Det må väl därför vara förvånansvärdt, att denna önskan trots rikets tre barnmorskeskolor ännu icke kunnat genomföras. Orsaken är dock numera icke brist på examinerad barnmorska, utan det är brist på förmåga — i några fall kanske god vilja — hos landtkommuner att hos sig anställa och fästa sådana förlossningsbiträden. Dessa kunna nämligen icke där, såsom i städerna är fallet, existera som blott privat praktiserande. De måste vara anställda med fast lön eller på annat sätt garanterad inkomst.

Äfven i många kommuner, där man har anställt barnmorska, åtnjuter denna i en del fall så knapphändig lön, att det är verkligen att beklaga. Så berättades nyligen, att en kommun gaf barnmorskan 70 kronors lön. Antingen detta förhållande beror på kommunens bristande förmåga eller på dess bristande vilja, så borde likväl Riksdagen göra åtminstone något för att åstadkomma rättelse. Detta är en så viktig fråga, att den af statsmakten icke bör åses med ligkiltighet. Och skall förhållandena blifva bättre i de kommuner, som i denna motion särskildt åsyftas, måste något mera göras äfven för att ordna lönerna i vissa kommuner, där barnmorskor redan äro anställda.

Före år 1895 insamlades af statistiska byrån uppgifter om, huru många barnaföderskor i riket det var, som hade haft examineradt förlossningsbiträde. Det sista året, 1894, utvisar, att i städerna 97,8 % hade dylikt biträde, medan på landsbygden blott 72,5 % hade sådant. Möjligen hafva förhållandena sedan dess förbättrats, men känt är, att många kommuner i vissa län sakna egen barnmorska, så att vid svåra förlossningsfall man måste hämta sådan från en grannsocken eller närliggande stad, ofta på flera mils afstånd. Att härigenom många lif, såväl

barnaföderskors som barns, måste gå till spillo, är påtagligt, utan att ens tala om de lidanden, som barnaföderskorna ofta på grund af okunnig hjälp måste onödigt utstå.

Den ojämna fördelningen af barnmorskor på landsbygden framgår däraf, att då för nyssnämnda år, 1894, 72 % af landsbygdens barnaföderskor för hela riket räknadt hade examineradt förlossningsbiträde, hade bland 3,942 barnaföderskor på landsbygden i Kronobergs län blott 2,234, det vill säga 56 %, och bland 6,248 barnaföderskor på landsbygden i Elfsborgs län blott 3,145, det vill säga 50 %, examineradt biträde. Å landsbygden i Uppland, Kristianstads län, på Gottland med flera hade däremot de allra flesta barnaföderskor examinerade biträden.

Då det nu är antagligt, att i de flesta fall bristen på examinerad barnmorska å landsbygden beror på församlingarnas dåliga ekonomi, till följd hvaraf de draga sig för en examinerad barnmorskas aflöning och försende med boställe m. m., synes mig skäligt, att i dylika fall staten trädde emellan och bisträckte dessa församlingar i syfte att där få examinerade barnmorskor anställda.

Länsstyrelserna borde ju i hvarje fall kunna pröfva det större eller mindre behovet af dylik statshjälp, och tager jag mig därför friheten föreslå,

att Riksdagen för år 1905 beviljar regeringen ett förslagsanslag på tiotusen (10,000) kronor för att efter ansökan och på förslag af Konungens befallningshafvande i vederbörligt län därmed bisträcka sådana mindre bemedlade landskommuner, hvilka anse sig behöfva statens hjälp för att kunna hos sig anställa i kommunens tjänst examinerad barnmorska för att tillhandagå där varande barnaföderskor.

Stockholm den 27 januari 1904.

J. Byström.